

การพัฒนาการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครอง
ในระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชนจังหวัดลพบุรี*
THE DEVELOPMENT AND PROMOTION OF POLITICAL AND
GOVERNANCE AWARENESS IN DEMOCRACY
FOR YOUTHS IN LOP BURI PROVINCE

โชคชัย ศรีรักษา

Chokchai Sriraksa

วัชรินทร์ ชาญศิลป์

Watcharin Chansin

อภิญา ฉัตรช่อฟ้า

. Apinyar Chatchorfa.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Sri Ayutthaya, Thailand

E-mail: tamphok@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชนจังหวัดลพบุรี ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 รูปหรือคน การสนทนากลุ่มเฉพาะ 7 รูปหรือคน และการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้กลุ่มตัวอย่าง 390 คน พบว่า 1) สภาพทั่วไป ปัญหาและอุปสรรค (1) จุดเด่น มีการส่งเสริมกิจกรรมการจำลองประชาธิปไตยในสถานศึกษา (2) จุดอ่อน ครูผู้สอนยังขาดความรู้และประสบการณ์เทคนิควิธีการถ่ายทอดเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง (3) โอกาส ปลูกฝังจิตสำนึกทางการเมืองการปกครองผ่านโครงการต่าง ๆ ในทุกระดับชั้นในสถานศึกษา และ(4) อุปสรรคเยาวชนอยู่ในช่วงวัยเริ่มมีความคิดเป็นตัวของตัวเอง 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการปลูกฝัง

* Received 25 April 2023; Revised 11 May 2023; Accepted 19 May 2023

จิตสำนึกการเมือง คือ กลุ่มเพื่อน สถาบันครอบครัว และสถาบันทางการเมือง ส่วนหลักสาราณียธรรม 6 คือ สาธารณโภคี ทิฐิสามัญญตา สีสสามัญญตา และเมตตาทายกรรม และ 3) แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมือง คือ (1) เมตตาทายกรรม การช่วยเหลือซึ่งกันและกันปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา (2) เมตตาวจีกรรม การชี้แนะเพื่อนในสิ่งที่ดี (3) เมตตามโนกรรม การเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาผ่านกิจกรรมต่าง ๆ (4) สาธารณโภคี การปลูกฝังจิตสำนึกเริ่มจากการรู้จักแบ่งปัน (5) สีสสามัญญตา การปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน และ (6) ทิฐิสามัญญตา การแสดงความคิดเห็นร่วมกันด้วยหลักประชาธิปไตย

คำสำคัญ: การส่งเสริมการปลูกฝัง, จิตสำนึกการเมือง, ระบอบประชาธิปไตย, หลักสาราณียธรรม 6, เยาวชนจังหวัดลพบุรี

Abstract

This current study aimed to 1) discover the general context, problems, and obstacles, 2) determine the factors influencing the promotion of political and governance awareness in democracy, and 3) present guidance for the development and promotion of political and governance awareness in democracy for youths in Lop Buri province based on the principles of Saraniyadhamma VI (the virtues for fraternal living). This study is mixed-methods research: qualitative research collected data from 18 key informants or people through in-depth interviews and descriptive content analysis, and quantitative research collected data with a questionnaire from a sample of 390 people. The findings showed: 1. The general context, problems, and obstacles: 1) Strengths - demonstrating democracy through activities in educational institutions; 2) Weaknesses - the teachers still lacked knowledge, experience, and transfer techniques about politics and government in a democratic system; 3) Opportunities - implementing policies in schools to promote political and governance awareness through various projects in all classes of the school; 4) Threats - youths were in their adolescence, had their own ideas. 2. The factors

influencing the promotion of political and governance awareness in democracy for youths in Lop Buri province. In addition, the factors of political socialization that required to be emphasized and developed consisted of three aspects: groups of friends, family institution and political institution, and the factors of Saraniyadhamma VI in four aspects: Sadharanabhogita, Ditthisamabbata, Silasamabbata, and Mettakayakamma. 3. The guidance for the development and promotion of political and governance awareness in democracy for youths in Lop Buri province was based on the application of Saraniyadhamma VI: 1) Mettakayakamma - helping each other, treating each other with kindness, and not discriminating against each other for equality, 2) Mettavacikamma - advising friends in good things, 3) Mettamanokamma -participating in the development of educational institutions through various activities, 4) Sadharanabhogita - cultivating awareness by knowing how to share and be generous to others, 5) Silasamabbata - cultivating students to behave in accordance with school disciplines, and 6) Ditthisamabbata - expressing opinions together with democratic principles.

Keywords: promotion of political and governance awareness in democracy, Saraniyadhamma VI, youths in lop buri province

บทนำ

การศึกษายุคปัจจุบันเป็นยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพหรือเสริมสร้างพลังที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ตลอดด้วยของชีวิต โดยเฉพาะการอบรมบ่มนิสัยให้สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม ดำรงชีวิตประกอบสัมมาอาชีพและร่วมสร้างสรรค์ประโยชน์ให้กับสังคม ซึ่งการพัฒนาการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชน เป็นการสร้างความตระหนักรู้ และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน การปรับทัศนคติหรือพฤติกรรมที่แสดงออกทางการเมืองในสิ่งที่ถูกต้อง โดยการพัฒนาที่จิตสำนึกทางการเมือง (วัชรินทร์ ชาญศิลป์, 2562) ซึ่งการปลูกจิตสำนึกต้องปลูกจิตสำนึกตั้งแต่วัยเด็ก เพราะเด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติ และมีจำนวนมากถึง 2 ใน 3 ของประชากรทั้งประเทศ

และเป็นกลุ่มหนึ่งภายใต้ความหลากหลายของภาคประชาสังคมในไทย นอกจากนั้นยังเป็นกลุ่มที่มีความตื่นตัวต่อสิ่งเร้าใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลาและเป็นกลุ่มที่มีพลัง มีความคิด สร้างสรรค์ที่สูงกว่ากลุ่มคนวัยอื่น (คุณากร กรสิงห์ และณัฐชัย นิ่มนวล, 2558)

การเมืองไทยในช่วงที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าเกิดความวุ่นวายเป็นอย่างมาก มีการชุมนุมประท้วงของเยาวชน นักเรียน นักศึกษา อย่างต่อเนื่องในหลายเหตุการณ์ ได้แก่ มีการชุมนุมของกลุ่ม “เยาวชนปลดแอก” (Free Youth) โดยเรียกร้อง 3 ข้อ ได้แก่ หยุดคุกคามเสรีภาพประชาชน เปิดทางให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 และขอให้ยุบสภาเพื่อเลือกตั้งใหม่ โดยกลุ่มเยาวชนที่ออกมาชุมนุมมองว่าเป็นช่วงที่โรคระบาดโควิด-19 แพร่เชื้ออย่างรวดเร็วโดยไม่มียารักษาที่ได้ประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพของประชาชนทั้งหมด สะท้อนความไม่โปร่งใสของรัฐบาล รัฐมนตรีและข้าราชการบางคนไม่มีความสุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งหมดถูกสะท้อนออกมาทางด้านสังคม อาทิ อาชญากรรมเพิ่มขึ้น ยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น เยาวชนเข้าถึงสิ่งเสพติดได้ง่าย ด้านเศรษฐกิจ บริษัทและโรงงานประกาศปิดกิจการ เกิดการเลิกจ้างงานจำนวนมาก ส่งผลให้มีผู้ตกงานทันทีหลายแสนคน ด้านการเมือง เกิดการก่อกวนขัดแย้งทางความคิดอย่างมาก ซึ่งกระทำการละเมิดกฎหมายที่รัฐบาลประกาศ และด้านความโปร่งใสตรวจสอบได้ของรัฐบาล ถูกมองว่าไม่มีความสุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐมนตรีและข้าราชการบางคนหากแม้มีความผิด ก็มีได้ลงโทษตามความผิดอย่างเด็ดขาด เป็นต้น (อนุชา พละกุล, 2563) ซึ่งการชุมนุมได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องกระจายทุกจังหวัดสำหรับเยาวชนในจังหวัดลพบุรี ก็ค่อนข้างมีการตื่นตัวทางการเมืองเช่นเดียวกันโดยมีการจัดตั้งกลุ่มพลเมืองลพบุรีเพื่อประชาธิปไตย ทั้งนี้เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2563 ได้เกิดเหตุการณ์การม็อบนักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มพลเมืองลพบุรีเพื่อประชาธิปไตยได้ใช้ความรุนแรง ปิดถนน ขัดขวางการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และยังได้ปะทะกับประชาชนลพบุรี ณ บริเวณวงเวียนพระนารายณ์ (เนชั่น, 2563) เหตุการณ์ข้างต้นสะท้อนว่า การประท้วงที่ใช้ความรุนแรง การปิดถนนทางสาธารณะ ถือเป็นกระทำผิดกฎหมาย ดังนั้น โรงเรียนในฐานะที่เป็นสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้เข้าใจในสิ่งที่ถูกต้อง เกี่ยวกับหลักการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเยาวชนถือเป็นผู้ที่จําจูนประชาธิปไตยต่อไปในอนาคต ฉะนั้น หลักธรรมสามารถนำมาเป็นแนวทางในการจัดการความขัดแย้ง ทำให้หมู่ชนเกิดความรักสามัคคีปรองดอง คือ หลักสาราณียธรรม 6 ได้แก่ เมตตาทายกรรม (การปฏิบัติต่อกันด้วยความ

เมตตา) เมตตาจักรกรรม (การพูดกันด้วยความเมตตา) เมตตาโมกรรม (การติดต่อกันด้วยความเมตตา) สาธารณโภคี (การได้มาแบ่งกันกินแบ่งกันใช้) สีสสามัญญตา (ความประพฤติดีเหมือนกัน) และทิวฐีสสามัญญตา (การปรับความเห็นให้เข้ากันได้) (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2539)

ด้วยเหตุผลและข้อเท็จจริงข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการทราบถึงสภาพทั่วไป ปัญหาและอุปสรรคการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนจังหวัดลพบุรีเป็นอย่างไร ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนจังหวัดลพบุรี มีอะไรบ้าง และแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชนจังหวัดลพบุรี ควรดำเนินการอย่างไร โดยผู้วิจัยนำหลักสารานุกรม 6 มาประยุกต์ใช้ส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชนจังหวัดลพบุรีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ปัญหาและอุปสรรคของการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชนจังหวัดลพบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนจังหวัดลพบุรี
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยแก่เยาวชนจังหวัดลพบุรีโดยการประยุกต์ใช้ตามหลักสารานุกรม 6

ระเบียบวิธีวิจัย

ประเภทของการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ได้แก่ วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 18 รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ 7 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research tools) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเองทั้งหมด และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยใช้วิธีการ

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของยามานะ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี จำนวนทั้งสิ้น 390 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data analysis) สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอ้างอิง ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Equation)

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไป ปัญหาและอุปสรรคของการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชนจังหวัดลพบุรี 1) จุดแข็ง เยาวชนได้รับการศึกษาและมีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย มีการส่งเสริมกิจกรรมการจำลองประชาธิปไตยในสถานศึกษา การคัดเลือกหัวหน้าชั้น เลือกตั้งประธานนักเรียน คณะกรรมการกีฬา สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาบูรณาการการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครอง พัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ และเทคโนโลยีทำให้เยาวชนรู้จักและการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยมากขึ้น 2) จุดอ่อน ครูผู้สอนยังขาดความรู้และประสบการณ์เทคนิควิธีการถ่ายทอดเกี่ยวกับการการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เยาวชนขาดความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยและขาดการมีวิจาร์ณญาณกรองข่าวสารที่เผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ การประชาสัมพันธ์การปลูกฝังจิตสำนึกทางการเมืองภายในสถานศึกษายังไม่ทั่วถึง และการติดตามและประเมินผลยังไม่เป็นระบบและขาดความต่อเนื่อง 3) โอกาส ด้านการศึกษา การนำนโยบายสู่สถานศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกผ่านการทำโครงการต่าง ๆ ในทุกระดับทั้งในระดับโรงเรียน และระดับชั้นเรียน โดยคณะกรรมการนักเรียนและคณะกรรมการชั้นเรียน ด้านการมีส่วนร่วม มีการจัดกิจกรรมภายในจังหวัดให้เยาวชนสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกทางการเมืองการปกครอง ด้านชุมชน สถานศึกษาจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และด้านการสร้างความสัมพันธ์ การปลูกฝังจิตสำนึกทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยผ่านกิจกรรมสานสัมพันธ์พี่รหัสน้องรหัส และ 4) อุปสรรค ด้านการพัฒนาการวัยรุ่น เยาวชนอยู่ในช่วงวัยรุ่นมีความคิดเป็นตัวของตัวเอง รักอิสระ ไม่ค่อยชอบอยู่ในกฎเกณฑ์กติกาใด ๆ ชอบ

คิดเองทำเอง ด้านการติดตามและประเมินผลการดำเนินการ การดำเนินการปลูกฝังจิตสำนึก การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยยังขาดการติดตามและระบบและต่อเนื่อง ด้านการสร้าง ความเข้าใจของผู้ปกครองต่อกฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน และด้านงบประมาณ ขาดการสนับสนุนหน่วยงานที่รับผิดชอบ ไม่มีการส่งเสริมบูรณาการ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนจังหวัดลพบุรี ได้แก่ (1) ด้านสถาบันครอบครัว เป็นแบบอย่างที่ดี การรู้จักบทบาทหน้าที่ของความเป็นพลเมือง สร้างความตระหนักถึงสำคัญของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การแสดงออกในระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสม และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล (2) ด้านสถาบันการศึกษา ควรพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ควรถ่ายทอดความรู้หลักประชาธิปไตยและคุณธรรมจริยธรรมผ่านครูผู้สอน นักการเมือง และตัวแทนทางพระพุทธศาสนาควรจัดกิจกรรมจำลองสถานการณ์การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในสถานศึกษาที่หลากหลาย อาทิ การคัดเลือกหัวหน้าห้อง การเลือกตั้งคณะกรรมการกีฬา รวมทั้งจัดกิจกรรมเสี่ยงผ่านการติเบต เพื่อเลือกตั้งประธานนักเรียน และควรประชาสัมพันธ์รณรงค์เพื่อใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ (3) ด้านกลุ่มเพื่อน ควรส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มเพื่อนเพื่อความสัมพันธ์ที่ดีงาม เช่น กิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมรวมทั้งกิจกรรมทางศาสนา และความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ และพระมหากษัตริย์ ควรสร้างมิตรภาพระหว่างเพื่อนเป็นการลดความขัดแย้งหรือความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมได้ กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเมืองเพราะมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันสามารถเปลี่ยนทัศนคติและความคิดเห็นตรงกัน และเพื่อนทุกคนควรมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและมีความเท่าเทียมกัน (4) ด้านสื่อมวลชน ควรการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยให้เยาวชน มีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนถูกต้องผ่านหลากหลายช่องทางเพื่อให้เยาวชนเข้าถึงสื่อได้ทุกที่ ทุกเวลา และรวดเร็ว โดยผ่านสื่อออนไลน์ อาทิ ทีวี (TV) เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) และอินสตาแกรม (Instagram) ควรใช้วิจารณญาณในการเชื่อข้อมูลข่าวสาร ควรศึกษาข้อมูลจากสื่อหลาย ๆ แหล่ง สื่อควรมีความเป็นกลางไม่เอนเอียง เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เลือกรับปฏิบัติ และควรแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อในโลกออนไลน์ถึงแม้จะมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นแต่ควรระมัดระวังในการใช้ถ้อยคำ วาจาไม่ไปพาดพิงทำให้ผู้อื่นเสียหาย และ (5) ด้านสถาบันทางการเมือง สถาบันที่ต้องเป็น

แบบอย่างที่ดีของเยาวชนในการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย เริ่มจากตัวแทนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่มีความรู้ความเข้าใจหลักกฎหมายและการปฏิบัติตามกฎหมาย และประพฤติปฏิบัติตนมีคุณธรรม ศีลธรรม การทำงานเชิงรุกในหลากหลายรูปแบบผ่านสื่อออนไลน์ อาทิ การถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กขณะปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามความเคลื่อนไหวของการพัฒนาพื้นที่ การทำงานร่วมกับสถานศึกษาและภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ผ่านการจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจและปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยที่ถูกต้องให้แก่เยาวชน และทัศนคติด้านการเมืองของเยาวชนเปลี่ยนไปมองการเมืองเป็นเรื่องใกล้ตัวมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนจังหวัดลพบุรีได้ดี 3 ด้าน คือ ด้านกลุ่มเพื่อน (X_3) ด้านสถาบันครอบครัว (X_1) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และด้านสถาบันทางการเมือง (X_5) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สำหรับปัจจัยด้านหลักสารานุกรม 6 พบว่า 4 ด้าน คือ ด้านสาธารณโภคิ (X_9) ด้านทฤษฎีสามัญญตา (X_{11}) ด้านศีลสามัญญตา (X_{10}) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และด้านเมตตาทายกรรม (X_6) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยมีประสิทธิภาพพยากรณ์ ร้อยละ 81.8 ($R\text{-Square} = .818$) โดยมีค่า Tolerance เท่ากับ .218-.694 ค่า VIF เท่ากับ 1.441-4.581 และค่า Durbin-Watson เท่ากับ 2.035 มีค่าอยู่ในเกณฑ์ที่เชื่อถือได้

3. แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชนจังหวัดลพบุรีโดยการประยุกต์ใช้ตามหลักสารานุกรม 6 ประกอบด้วย 1) เมตตาทายกรรม (การปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา) การช่วยเหลือซึ่งกันและกันปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตาไม่แบ่งแยกชนชั้นบุคคลเพื่อความเท่าเทียมกัน เคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น แสดงอาการวากาภิรยาสุภาพ และแสดงความสามัคคีในกลุ่มเป็นหนึ่งเดียวกัน 2) เมตตาวัจกรรม (การพูดกันด้วยความเมตตา) การชี้แนะเพื่อในสิ่งที่ดี พูดจาสุภาพ พูดด้วยเหตุผล เคารพผู้อื่นและให้เกียรติผู้อื่น รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองไม่ยุ่งกับเรื่องของผู้อื่น จัดกิจกรรมการปลูกฝังจิตสำนึกที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมห้องเรียนสีขาว กิจกรรมกีฬา กิจกรรมอบรมศีลธรรม 3) เมตตาโมกรรม (การติดต่อกันด้วยความเมตตา) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาผ่านกิจกรรมต่าง ๆ มีจิตเมตตาช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น แสดงความคิดเห็นด้วยความเป็นกลางและด้วยเหตุผล ยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตรและให้เกียรติผู้อื่น 4) สาธารณโภคิ (การได้มาแบ่งกันกินแบ่งกันใช้) การปลูกฝังจิตสำนึกเริ่มจากการรู้จักแบ่งปัน

เอื้อเพื่อแผ้วถางให้กับผู้อื่น ส่งเสริมให้เยาวชนลดความเห็นแก่ตัวและเสียสละร่างกายแรงใจเพื่อทำประโยชน์ส่วนรวม ปลุกฝังให้ผู้เรียนรู้จักคุณค่าของสิ่งของและการใช้สิ่งของอย่างมีประสิทธิภาพ และการแสดงความเห็นใจและเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อได้รับความเดือดร้อนโดยไม่หวังผลตอบแทน 5) สีสสามัญญตา (ความประพฤติดีเหมือนกัน) การปลุกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน ผู้บริหารและครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน สร้างความรักความสามัคคีในสถานศึกษาผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และบริหารงานด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน 6) ทิฏฐิสามัญญตา (การปรับความเห็นให้เข้ากันได้) การแสดงความคิดเห็นร่วมกันด้วยตามหลักประชาธิปไตย สถานศึกษาแสวงหาความร่วมมือในสถานศึกษาเพื่อร่วมกันพัฒนาสถานศึกษา บริหารงานโดยมีความยุติธรรม ยึดหลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผล และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำทักษะการวางแผนเพื่อนำสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไป ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ 1) จุดเด่น มีการส่งเสริมกิจกรรมการจำลองประชาธิปไตยในสถานศึกษา 2) จุดอ่อน ครูผู้สอนยังขาดความรู้และประสบการณ์เทคนิควิธีการถ่ายทอดเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง 3) โอกาส ปลุกฝังจิตสำนึกทางการเมืองการปกครองผ่านโครงการต่าง ๆ ในทุกระดับชั้นในโรงเรียน และ 4) อุปสรรค เยาวชนอยู่ในช่วงวัยรุ่นมีความคิดเป็นตัวของตัวเอง อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการจำลองประชาธิปไตยในสถานศึกษา สถานศึกษาทุกแห่งได้ดำเนินการเป็นประจำอยู่แล้ว อาทิ กิจกรรมเลือกตั้งประธานนักเรียน การเลือกหัวหน้าห้องเรียน เป็นต้น เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของระบอบประชาธิปไตยและนักเรียนได้เรียนรู้วิธีการเลือกตั้งและการยอมรับในนโยบายและคะแนนเสียงของเพื่อน ๆ ที่ได้เลือกประธานนักเรียน หัวหน้าห้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณา ผึ้งผาย ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมจิตสำนึกประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนศรีวิทยาปากน้ำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 พบว่า การพัฒนาพฤติกรรมจิตสำนึกประชาธิปไตยของนักเรียน การมีจิตสำนึกในกรอบแห่งประชาธิปไตยโดยการออกเสียงในการเลือกตั้งภายในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (สุวรรณา ผึ้งผาย, 2550)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนจังหวัดลพบุรี ได้แก่ (1) ด้านสถาบันครอบครัว เป็นแบบอย่างที่ดีการรู้จักบทบาทหน้าที่ของความเป็นพลเมือง สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การแสดงออกในระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสม และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล (2) ด้านสถาบันการศึกษา ควรพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ควรถ่ายทอดความรู้หลักประชาธิปไตยและคุณธรรมจริยธรรมผ่านครูผู้สอน นักการเมือง และตัวแทนทางพระพุทธศาสนาควรจัดกิจกรรมจำลองสถานการณ์การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในสถานศึกษาที่หลากหลาย อาทิ การคัดเลือกหัวหน้าห้อง การเลือกตั้งคณะกรรมการกีฬา รวมทั้งจัดกิจกรรมรณรงค์ผ่านการติเบต เพื่อเลือกตั้งประธานนักเรียน และควรประชาสัมพันธ์รณรงค์เพื่อใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ (3) ด้านกลุ่มเพื่อน ควรส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มเพื่อนเพื่อความสัมพันธ์ที่ดีงาม เช่น กิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมรวมทั้งกิจกรรมทางศาสนา และความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ และพระมหากษัตริย์ ควรสร้างมิตรภาพระหว่างเพื่อนเป็นการลดความขัดแย้งหรือความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมได้ กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเมืองเพราะมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันสามารถเปลี่ยนทัศนคติและความคิดเห็นตรงกัน และเพื่อนทุกคนควรมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและมีความเท่าเทียมกัน (4) ด้านสื่อมวลชน ควรการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยให้เยาวชน มีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนถูกต้องผ่านหลากหลายช่องทางเพื่อให้เยาวชนเข้าถึงสื่อได้ทุกที่ ทุกเวลา และรวดเร็ว โดยผ่านสื่อออนไลน์ อาทิ ทีวี่ (TV) เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) และอินสตาแกรม (Instagram) ควรใช้วิจารณญาณในการเชื่อข้อมูลข่าวสาร ควรศึกษาข้อมูลจากสื่อหลาย ๆ แหล่ง สื่อควรมีความเป็นกลางไม่เอนเอียง เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เลือกรับปฏิบัติ และควรแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อในโลกออนไลน์ถึงแม้จะมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นแต่ควรระมัดระวังในการใช้ถ้อยคำวาจาไม่ไปพลาตึงทำให้ผู้อื่นเสียหาย และ (5) ด้านสถาบันทางการเมือง สถาบันที่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของเยาวชนในการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย เริ่มจากตัวแทนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ที่มีความรู้ความเข้าใจหลักกฎหมายและการปฏิบัติตามกฎหมายและประเพณีปฏิบัติตนมีคุณธรรม ศีลธรรม การทำงานเชิงรุกในหลากหลายรูปแบบผ่านสื่อออนไลน์ อาทิ การถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กขณะปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามความ

เคลื่อนไหวของการพัฒนาพื้นที่ การทำงานร่วมกับสถานศึกษาและภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อปลุกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ผ่านการจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจและปลุกฝังค่านิยมประชาธิปไตยที่ถูกต้องให้แก่เยาวชน และทัศนคติด้านการเมืองของเยาวชนเปลี่ยนไปมองการเมืองเป็นเรื่องใกล้ตัวมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนจังหวัดลพบุรีได้ดี 3 ด้าน คือ ด้านกลุ่มเพื่อน (X_3) ด้านสถาบันครอบครัว (X_1) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และด้านสถาบันทางการเมือง (X_5) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สำหรับปัจจัยด้านหลักสาราณียธรรม 6 พบว่า 4 ด้าน คือ ด้านสาธารณโภคี (X_9) ด้านทฤษฎีสัมมัญญา (X_{11}) ด้านศีลสัมมัญญา (X_{10}) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และด้านเมตตาการุณยธรรม (X_6) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยมีประสิทธิภาพพยากรณ์ ร้อยละ 81.8 ($R\text{-Square} = .818$) โดยมีค่า Tolerance เท่ากับ .218-.694 ค่า VIF เท่ากับ 1.441-4.581 และค่า Durbin-Watson เท่ากับ 2.035 มีค่าอยู่ในเกณฑ์ที่เชื่อถือได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรพงศ์ มหาพจน์ และเบญจวรรณ บุญโทแสง ได้ศึกษาเรื่อง สถาบันการศึกษากับการขัดเกลาทางสังคมที่มีต่อเยาวชนเพื่อความเป็นประชาธิปไตย พบว่า กระบวนการขัดเกลาทางสังคมเยาวชนเพื่อประชาธิปไตยของโรงเรียนขามแก่นนคร คือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน (จิรพงศ์ มหาพจน์ และเบญจวรรณ บุญโทแสง, 2550)

3. แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการปลุกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชนจังหวัดลพบุรีโดยการประยุกต์ใช้ตามหลักสาราณียธรรม 6 ประกอบด้วย 1) เมตตาการุณยธรรม (การปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา) การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา ไม่แบ่งแยกชนชั้นบุคคลเพื่อความเท่าเทียมกัน 2) เมตตาวิจิตรธรรม (การพูดกันด้วยความเมตตา) การชี้แนะเพื่อนในสิ่งที่ดี พูดจาสุภาพ อธิบายด้วยเหตุผล 3) เมตตาโมกขธรรม (การติดต่อกันด้วยความเมตตา) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาผ่านกิจกรรมต่าง ๆ 4) สาธารณโภคี (การได้มาแบ่งกันกินแบ่งกันใช้) การปลุกฝังจิตสำนึกเริ่มจากการรู้จักแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับผู้อื่น 5) ศีลสัมมัญญา (ความประพฤติดีเหมือนกัน) การปลุกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน 6) ทฤษฎีสัมมัญญา (การปรับความเห็นให้เข้ากันได้) การแสดงความคิดเห็นร่วมกันด้วยหลักประชาธิปไตย อาจเนื่องมาจากการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมในการมีส่วนร่วมการบริหารสถานศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง สร้างความสามัคคี ความปรองดองและสมานฉันท์ ตลอดจน

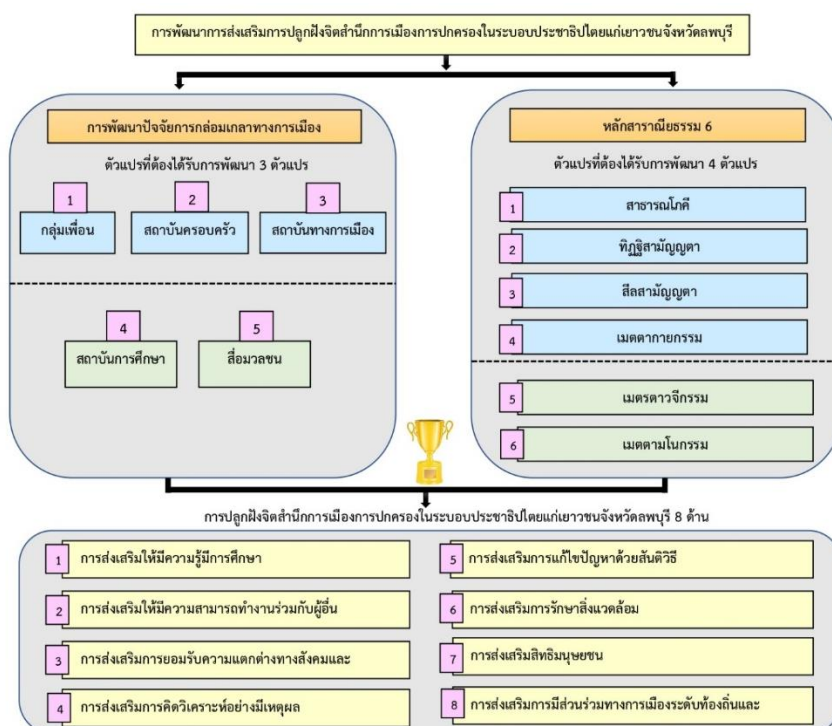

ใช้เป็นแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมก้าวร้าว ปัญหาการทะเลาะวิวาทของเด็กและเยาวชนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของรพีพร ธงทอง และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมพฤติกรรมตาม หลักสารานิยธรรมเพื่อป้องกันปัญหาการทะเลาะวิวาท พบว่า การวัดการส่งเสริมพฤติกรรมตาม หลักสารานิยธรรม เพื่อป้องกันปัญหาการทะเลาะวิวาทในเด็กและเยาวชน จังหวัดเลย ด้านการปรับความเห็นเข้ากันได้ (ทฤษฎีสามัญญาตา) มีการปฏิบัติมากที่สุด (รพีพร ธงทอง และ คณะ, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

จากการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชนจังหวัดลพบุรี สามารถสรุปเป็นความรู้เชิงนวัตกรรม ดังภาพที่ 1 ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยแก่เยาวชนจังหวัดลพบุรี

จากภาพที่ 1 พบว่า แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนจังหวัดลพบุรี เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาในการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนจังหวัดลพบุรี ทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการส่งเสริมให้มีความรู้มีการศึกษา 2) ด้านการส่งเสริมที่จะสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น 3) ด้านการส่งเสริมการยอมรับความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรม 4) ด้านการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล 5) ด้านการส่งเสริมการแก้ไขปัญหาด้านสันติวิธี 6) ด้านการส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อม 7) ด้านการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน และ 8) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ให้ประสบความสำเร็จ สถานศึกษาควรให้ความสำคัญและพัฒนาปัจจัยการกล่อมเกลາทางการเมืองและปัจจัยด้านหลักสารณียธรรม 6 ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาปัจจัยการกล่อมเกลາทางการเมือง ได้แก่ 1.1) กลุ่มเพื่อน ส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มเพื่อนเพื่อความสัมพันธ์ที่ดีงาม เช่น กิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม รวมทั้งกิจกรรมทางศาสนา และความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติและพระมหากษัตริย์ การสร้างมิตรภาพระหว่างเพื่อนเป็นการลดความขัดแย้งหรือความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างดี กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเมืองเพราะมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน สามารถเปลี่ยนทัศนคติและความคิดเห็นตรงกัน เพื่อนทุกคนควรมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและมีความเท่าเทียมกัน 1.2) สถาบันครอบครัว เป็นแบบอย่างที่ดีการรู้จักบทบาทหน้าที่ของความเป็นพลเมือง สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การแสดงออกในระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสม และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล และ 1.3) สถาบันทางการเมือง ควรนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนถูกต้องผ่านหลากหลายช่องทางเพื่อให้เยาวชนเข้าถึงสื่อได้ทุกที่ ทุกเวลา และรวดเร็ว โดยผ่านสื่อออนไลน์ เช่น TV Facebook Line และ Instagram เป็นต้น การใช้วิจารณญาณในการเชื่อข้อมูลข่าวสารควรศึกษาข้อมูลจากสื่อหลาย ๆ แหล่ง สื่อต้องมีความเป็นกลางไม่เอนเอียง เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เลือกปฏิบัติ การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อในโลกออนไลน์ถึงแม้จะมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นแต่ควรระมัดระวังในการใช้ถ้อยคำวาจาไม่ไปพาดพิงทำให้ผู้อื่นเสียหาย

2. การพัฒนาปัจจัยหลักสารณียธรรม 6 ได้แก่ 2.1) สาธารณโภคี (การได้มาแบ่งกันกินแบ่งกันใช้) การปลูกฝังจิตสำนึกเริ่มจากการรู้จักแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับผู้อื่น ส่งเสริมให้

เยาวชนลดความเห็นแก่ตัวและเสียสละร่างกายแรงใจเพื่อทำประโยชน์ส่วนรวม ปลุกฝังให้ผู้เรียนรู้จักคุณค่าของสิ่งของและการใช้สิ่งของอย่างมีประสิทธิภาพ และการแสดงความเห็นใจและเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อได้รับความเดือดร้อนโดยไม่หวังผลตอบแทน 2.2) ทิฐิสามัญญตา (การปรับความเห็นให้เข้ากันได้) การแสดงความคิดเห็นร่วมกันด้วยตามหลักประชาธิปไตย สถานศึกษาแสวงหาความร่วมมือในสถานศึกษาเพื่อร่วมกันพัฒนาสถานศึกษา บริหารงานโดยมีความยุติธรรม ยึดหลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผล และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำทักษะการวางแผนเพื่อนำสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ 2.3) สีสสามัญญตา (ความประพฤติดีเหมือนกัน) การปลุกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน ผู้บริหารและครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน สร้างความรักความสามัคคีในสถานศึกษาผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และบริหารงานด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน และ 2.4) เมตตากายกรรม (การปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา) การช่วยเหลือซึ่งกันและกันปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตาไม่แบ่งแยกชนชั้นบุคคลเพื่อความเท่าเทียมกัน เคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น แสดงอาการวาจาภิรยาสุภาพ และแสดงความสามัคคีในกลุ่มเป็นหนึ่งเดียวกัน

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการส่งเสริมการปลุกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนจังหวัดลพบุรีให้ประสบความสำเร็จ หน่วยงานภาครัฐและสถานศึกษา ควรพัฒนาปัจจัยการกล่อมเกล้าทางการเมือง ได้แก่ 1) ด้านกลุ่มเพื่อน ส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มเพื่อนเพื่อความสัมพันธ์ที่ดีงาม 2) ด้านสถาบันครอบครัว เป็นแบบอย่างที่ดีการรู้จักบทบาทหน้าที่ของความเป็นพลเมือง และ 3) สถาบันทางการเมือง ควรนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนถูกต้องผ่านหลากหลายช่องทาง และพัฒนาปัจจัยหลักสาราณียธรรม 6 ได้แก่ 1) สาธารณโภคี (การได้มาแบ่งกันกินแบ่งกันใช้) 2) ทิฐิสามัญญตา (การปรับความเห็นให้เข้ากันได้) 3) สีสสามัญญตา (ความประพฤติดีเหมือนกัน) การปลุกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน 4) เมตตากายกรรม (การปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา) การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วนข้อเสนอแนะ หน่วยงานภาครัฐและสถานศึกษา ควรส่งเสริมสิทธิมนุษยชนให้ครอบคลุมการดำเนินการชีวิต การร่วมกิจกรรมที่สอดคล้องต่อการเรียนการสอน การพัฒนาประชาธิปไตยของเยาวชนในสถานศึกษา

บรรณานุกรม

- คุณากร กรสิงห์ และณัฐชัย นิ่มนวล. (2558). การเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกทาง
การเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนระดับอุดมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์.
วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 10(1), 29-42.
- จิรพงศ์ มหาพจน์ และเบญจวรรณ บุญโทแสง. (2550). สถาบันการศึกษากับการขัดเกลาทาง
สังคมที่มีต่อเยาวชนเพื่อความเป็นประชาธิปไตย. วารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์,
1(1), 187-208.
- เนชั่น. (13 กันยายน 2563). กลุ่มชาวลพบุรี ปะทะมือบอนนักศึกษา. เข้าถึงได้จาก
<https://www.nationtv.tv/>.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2539). นิติศาสตร์แนวพุทธ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก
จำกัด.
- รพีพร ธงทอง และคณะ. (2562). การส่งเสริมพฤติกรรมตามหลักสราณียธรรมเพื่อป้องกัน
ปัญหาการทะเลาะวิวาทในเด็กและเยาวชน จังหวัดเลย. วารสารสถาบันวิจัยญาณ
สังวร. 10(2), 132-145.
- วัชรินทร์ ชาบุญศิลป์. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการอบรมกล่อมเกลากิจการการเมืองของเยาวชน
ไทย. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 6(1), 1-26.
- สุวรรณา ผึ้งผาย. (2550). การศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมจิตสำนึกประชาธิปไตยของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนศรีวิทยาปากน้ำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ
เขต 1. ใน (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา).
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- อนุชา พละกุล. (2563). การวิเคราะห์โลกทัศน์ทางการเมืองของเยาวชนที่มีต่อรัฐบาลไทย ช่วง
พ.ศ. 2563. วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์, 3(1), 61-75.